

Taloudellinen eriarvoisuus*

Markus Jäntti

Professori

Tampereen yliopisto

1. Johdanto

Onko taloudellinen eriarvoisuus taloudellishallinnollisen tiedekunnan kansantaloustieteen professorille sopiva kiinnostuksen kohde? Otsikkoni sanoista ”taloudellinen” on, tietenkin, sopiva, mutta entä ”eriarvoisuus”? Eikö eriarvoisuus kuulosta epäilyttävän normatiiviselta? Eikö kansantaloustieteilijän olisi paras pysytellä kovien taloudellisten tosiseikkojen parissa? Eikö eriarvoisuus kuulu muille, sosiaalitieteilijöille ja poliitikoille? Koska olen tämän otsikon valinnut, lienee kaikille selvää, että mielestäni taloudellinen eriarvoisuus kuuluu kansantaloustieteen aihepiiriin.

Esitän kuitenkin pidemmälle meneviä väitteitä. Aika ja teoria ovat hämärtäneet taloustieteen perinteistä kahtiajakoa positiivisiin ja normatiivisiin kysymyksiin, kuten tuonnempana perustelen. Olisi myös nähtävä se, että monet talouskirjoittelun itsestäänselvydet mitä tulee talouden faktoihin – varsinkin talouskas-

vua ja työttömyyttä koskeviin sellaisiin – ovat itsessään normatiivisia kannanottoja. Koska niitä ei *nähdä* normatiivisina, ei myöskään nähdä, etteivät ne kuulu eri kategoriaan kuin taloudellinen eriarvoisuus.

Taloudellinen eriarvoisuus ei siis mielestäni ole mikään kansantaloustieteen laitailmiö, vaan kuuluu hyvinvointiteorian keskiöön. Se on olennainen osa sitä, mikä erottaa kansantaloustieteen muista taloustieteistä. Olennainen ero yrityksen ja kansantaloustieteen välillä on se, että kansantaloustiede tarkastelee mikä on kansan taloudelle hyväksi. Se, mikä on yhdelle yritykselle tai vaikkapa kokonaiselle toimialalle hyväksi voi olla kansantaloudellisesti turmiollista. Mittatikkuna toimii se, edistyykö jonkin ilmiön tai toimenpiteen seurauksena kansantalouteen kuuluvien ihmisten hyvinvointi. Tämä mittatikka on taloudellisen eriarvoisuuden käsitettä tutkivien tutkimuskohde ja eriarvoisuutta tutkivien työkalu ja lähtökohta.

Käsite ”taloudellinen eriarvoisuus” on molempien osatekijöidensä suhteen perustellusti

* Artikkelin perustuu kirjoittajan virkaanastujaisesityksensä Tampereen yliopistossa 16.10.2000.

moniselitteinen. Miten tulisi tässä ymmärtää sana ”taloudellinen”? Entä ”eriarvoisuus”? Kansantaloustieteilijöiden ensisijainen kompetenssi ei ole käsiteanalyysissa, mutta sanaparia on tässä yhteydessä hieman tarkennettava, vaikkei varsinaiseen käsitteelliseen analyysiin ryhdytä.

”Taloudellisen” sopiva merkitys saattaa riippua siitä, missä yhteydessä taloudellista eriarvoisuutta on tarkoitus tarkastella, eli mitä tarkoitusta varten eriarvoisuutta huomioimme. Intialainen taloustieteilijä ja filosofi *Amartya Sen* on hahmottanut ongelmaa moraalifilosofian näkökulmasta. Senin mukaan eriarvoisuutta voi tutkia eri ulottuvuuksissa, tai avaruuksissa (eng. space) (ks. esim Sen, 1997). Arkisemmin ilmaistuna voimme sanoa, että meidän tulee valita jokin perusteltu taloudellinen resurssi, jonka suhteen eriarvoisuutta tarkastelemme.

Näin ilmaistuna voidaan siirtyä suoraan sopivan muuttujan valintaan. Kansantaloustieteen oppikirjojen lempilapsi, hyötytaso, ei ole sopiva ehdokas. Se on vaikeasti havainnoitavissa ja sen verrattavuus ihmisten kesken on kyseenalaista. Ei myöskään ole täysin selvää, että ihmisten onnellisuus, jos hyötyä siten tulkitaan, on sopivin julkisen kiinnostuksen kohde. Kuu-luisa esimerkki, jonka mukaan *Oscar Wilde* tarvitsi joka päivä shampanjaa ja kaviaaria ollakseen onnellinen, havainnollistaa tätä julkisen talouden näkökulmasta.

Englantilainen taloustieteilijä *Julian Le Grand* on ehdottanut sopivaksi resurssimuuttujaksi valintajoukkoa (Le Grand, 1991). Kaksi henkilöä ovat eriarvoisessa asemassa, jos ja vain jos heidän valintajoukkonsa ovat eri suuria. Näin ei esim. hyvin koulutetun askeetin voi sanoa olevan muihin nähden eriarvoisessa asemassa, koska – ainakin taloustieteilijän mielestä – askeetilla on valintajoukossaan mahdollisuus

hyödyntää koulutustaan korkean palkan ja sitä myötä materiaalisen elintason saavuttamiseksi. *Amartya Sen* on puolestaan kehitellyt Nobel-palkinnon perusteissakin mainittua ajatusta, jonka mukaan ihmisen potentiaaliset toimintakyvyt ovat sopiva eriarvoisuuden mittaamisen avaruus. Senin idea on hyvinvointiteorian viime vuosikymmenien merkittävimpiä kokonaisuuksia. Sen empiirisiä sovelluksia on jonkin verran nähtykin. Pohjoismaisten sosiologiain ajatukset hyvinvoinnin empiirisestä mittaamisesta eivät välttämättä ole kovin kaukana *Senin* hyvinvoinnin käsitteestä (*Allardt*, 1981). Ennen kuin voimme sitä laajassa mittakaavassa soveltaa tarkastellessamme eriarvoisuuden kehitystä yli ajan ja maiden, on tietoaisteiston keräämisessä edettävä merkittävästi.

Tutkimuskirjallisuus vilisee muita ehdotuksia resurssimuuttujiksi, joista monia on myös sovellettu (ks. *Jäntti & Danziger*, 2000). Olen kuitenkin itse tyytynyt teollistuneiden länsimaiden välisissä yli ajan ulottuvissa vertailuissa käyttämään resurssimuuttujana tuloja. Tulojen käytön pääsy on, että tietyin varauksin tulojen voidaan ajatella indeksoivan kulutusmahdollisuuksia.

Tulojen käytölle on monia, hyviä vasta-argumenttejä. Käytettävissä oleva tulo on kuitenkin helposti ja suhteellisen verrannollisesti havaittavissa useissa yhteiskunnissa. Koska meillä on hyvin jäsennellyjä syitä arvostella tulojen käyttöä, meillä on myös paljon tietoa tai pohdintaa siitä miten tulojen käyttö vääristää käsitteitä hyvinvoinnin jakaumasta. Yhdessä muiden tietojen kanssa tämä kritiikki auttaa meitä ymmärtämään olemmeko liioitelleet tai vähätelleet maiden välisiä hyvinvointieroja.

Esimerkiksi julkinen palvelutuotanto, joka on merkittävä julkinen menoerä, ei mittaannu tuloksi, vaikka sen rahoitus verojen muodossa

kyllä tuloista vähennetään. Koska palvelut ovat tasaisemmin jakaantuneita kuin tulot, yliarvioi tuloissa mitattu eriarvoisuus tällaista, ”täyden” tulon eriarvoisuutta. Toisaalta maiden välillä on suuria eroja palveluiden määrässä ja koostumuksessa. Nämä erot todennäköisesti kasvattavat pikemmin kuin pienentävät maiden välistä eroja. (*Smeeding et al.*, 1993; *Bradbury & Jäntti*, 1999)

Eriarvoisuutta pohdittaessa taloustieteilijät puhuvat usein mahdollisuuksien ja toteutuneen elintason eriarvoisuudesta, jossa mahdollisuuksien eriarvoisuutta pidetään tärkeämpänä kuin – osin valintojen seurauksena – toteutunutta eriarvoisuutta. En tässä lähde ottamaan kantaa siihen, onko tämä priorisointi puolustettavissa vai ei. Olen ollut kiinnostuneempi siitä, mitä eritavat operationalisoida myös mahdollisuuksien eriarvoisuutta meille kertovat ja miten nämä kertomukset suhteutuvat tuloissa mitattuihin, poikkileikkauksissa havaittuihin eroihin.

Toteutuneen ja mahdollisuuksien tasa-arvoa on, väärin tai oikein, operationalisoitu kolmella tavalla:

1. pidentämällä eriarvoisuuden tarkasteluajanjaksoa, eli mittaamalla myös yhden yksilön resursseissa tapahtuvia muutoksia.
2. tarkastelemalla missä määrin perhetausta selittää resurssien jakaumaa, usein tarkastelemalla saman perheen sukupolvien välistä riippuvuutta
3. tarkastelemalla lasten elintasoa.

Todettakoon vielä, että eriarvoisuus on vahvasti moraalisesti latautunut termi, kun taas erilaisuus on lähinnä deskriptiivinen luonnehdinta. Siitä, että kahden henkilön tulot tai resurssit ovat erilaisia ei välttämättä voi johtaa sitä väittämään, että tämä olisi eriarvoista. Kuten Amartya Sen on todennut, meidän kaikkien

voi sanoa olevan egalitariaaneja eli tasa-arvon kannattajia jossakin avaruudessa.

Empiirisiin sovelluksiin siirryttäessä on pidettävä mielessä se herkästi itse kultakin unohutuva seikka, että kvantitatiivisista johtopäätöksistä on hyvin vaikea siirtyä kvalitatiivisiin ja moraalisiin sellaisiin.

2. Tulonjaosta kansantaloustieteessä

Siirtykäämme kuitenkin hetkeksi nk. kovien faktojen ja niitä koskevien teorioiden pariin. Perinteinen käsitys kansantaloustieteessä on, että jonkin toimenpiteen tehokkuus voidaan arvioida ottamatta kantaa resurssien ja hyvinvoinnin jakaumaan. Tätä koskevat kuuluisat hyvinvointiteorian ensimmäinen ja toinen teoreema. Jakaumakysymyksiä ei sinänsä siis perusteoriassakaan pidetä vähempiarvoisina kuin tehokkuutta koskevia, vaan oikeudenmukainen jakauma haetaan tehokkaiden jakaumien joukosta.

Formaalin hyvinvointiteorian ohella vaikutusvaltainen ajatus aiheesta perustuu *Arthur Okunin* kirjaan (*Okun*, 1975) ”Efficiency and Equity”, suomeksi tehokkuus ja oikeudenmukaisuus. Kirjan alaotsikko ”The Big Trade-Off” viittaa keskeiseen kantavaan ajatukseen. Tehokkuus ja tulonjako ovat molemmat tavoiteltavan arvoisia päämääriä, mutta toisilleen vastakkaisia. Tehtävänä on löytää näiden sopiva sekoitelma.

Kansantaloustiede on kuitenkin ajanut näiden ajatusten ohi. Ottamatta kantaa asian moraaliseen puoleen voidaan todeta, että niin keskeiset hyvinvointiteoreemat kuin tehokkuuden ja tulonjaon välinen vastakkainasettelu on vähintään kyseenalainen.

Hyvinvointiteorian tehokkuuden ja jakuman separoituvuus perustuu vahvasti pelkistet-

tyyn malliin. Aiheeni kannalta tärkein yksinkertaistus on se, että kaikilla talouden toimijoilla on sama ja täydellinen informaatio. Vakuutusenantaja, esimerkiksi, tietää asiakkaansa riskialttiuden yhtä hyvin kuin asiakas itse. Näinhän ei ole ja juuri epätäydellisen ja asymmetrisen informaation seurauksena useimmissa tapauksissa tehokkaita ratkaisuja ei voi määrittellä ilman jakaumatietoa. (*Stiglitz*, 1994)

Okun ymmärsi tehokkuuden talouskasvun ja oikeudenmukaisuuden tuloeroina. Talouskasvun teoriassa on useista eri teoreettisista kehikoista muodostunut käsitys, että pienemmät tuloerot pikemminkin saattavat *edistää* kuin *hidastaa* talouskasvua. Mekanismeja on monia. Jotkut tutkijat uskovat, että köyhempi mediaaniäänestäjä kannattaa kasvua hidastavaa talouspolitiikkaa (*Persson & Tabellini*, 1994). Toiset taas mallintavat yhteiskunnan talouskasvua hidastavaa konfliktialttiutta tuloeroista riippuvana. Minusta vakuuttavimpia ovat mallit, joissa pääomamarkkinoiden epätäydellisyys ja niitä vaivaavat asymmetrisen informaatio ja valikoituminen hidastavat eriarvoisuuden kasvua, koska investoinnit henkiseen pääomaan jäävät liian pieniksi. (*Aghion et al.*, 1999; *Benabou*, 1996)

Näille malleille on empiiristä tukea, mutta vielä ei tietenkään tule sulkea pois sitä mahdollisuutta, että malleissa on jotakin vialla. Uskoin kuitenkin aika monen yhtyvän siihen näkemykseen, että tasaisemman tulonjaon oletettu talouskasvua hidastava vaikutus saa modernista tutkimuksesta vain osittaista tukea.

Todettakoon vielä, että talouskasvun lisäksi on toinenkin nk. kova fakta joka vahvistaa syitä olla kiinnostunut eriarvoisuudesta. On olemassa melko paljon evidenssiä, jonka perusteella terveystaloustieteen ja sosiaalilääketieteen parissa uskotaan juuri suhteellisten tulo-

erojen kaventumisen edistävän terveyttä ja peräti odotettua elinikää (*Wilkinson*, 1992,1996). Tämäkin on sen verran uusi tutkimussuuntaus, ettei vielä ole syytä hakata kiveen sen tuloksia, vaan on syytä jäädä odottamaan todistustaineiston kertymistä.

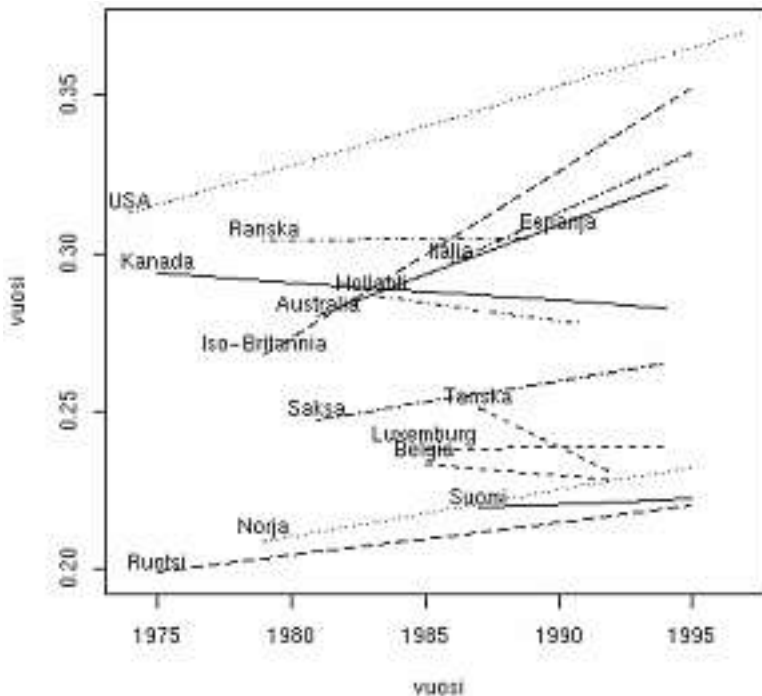
On siis mahdollista ja monien arvioiden mukaan peräti todennäköistä, että eriarvoisuuden tuntuvalla kasvulla on kielteisiä seurauksia monille arvostamillemme asioille, talouskasvusta terveyteen ja sosiaaliseen pääomaan. Eriarvoisuuden ja tulonjaon kehitystä on siis syytä seurata tarkasti.

3. Tuloerojen kehitys

Tulonjaon muutoksia on mahdollista tarkastella joissakin teollisuusmaissa vertailukelpoisella tietoaineistolla vasta 1970-luvulta lähtien. Aineistoa on runsaasti käytettävissä vasta 1980-luvun puolella. Toisaalta verrannollinen aineisto ei ulotu kuin 1990-luvun puoliväliin, joten aivan viimeaikaisia arvioita ei ole saatavilla.¹

Näyttäisi kuitenkin siltä, että tuloerot ovat pääsääntöisesti nousussa. Jos käytettävissä olevasta aineistosta arvioi Gini-kertoimen trendejä, osoittavat ne pääsääntöisesti tuloerojen kasvaneen. Suurinta erojen kasvu on Yhdysvalloissa ja Britanniassa, mutta erot ovat lisääntyneet myös joissakin pohjoismaissa. Tuloerojen kasvu ei kuitenkaan ole kaikkia teollisuusmaita, eikä edes samankaltaisia maita koskeva ilmiö. Esimerkiksi Kanadassa ja Ranskassa tuloerot eivät ole kasvaneet, vaikka näiden lähinaapurit Yhdysvallat ja Britannia kuuluvat erojen kasvattajien kärkekaartiin. Ruotsissakin tulo-

¹ Vertailukelpoista tietoa tuloista on saatavilla tutkimuskäyttöön *Luxembourg Income Study-tietokannasta*. Ks. *Atkinson et al.* (1995) ja <http://www.lis.ceps.lu>.

Kuva 1. Gini-kertoimen trendit eräissä teollisuusmaissa. (Lähteenä arvio LIS tietokannasta. Jäntti, 1999).

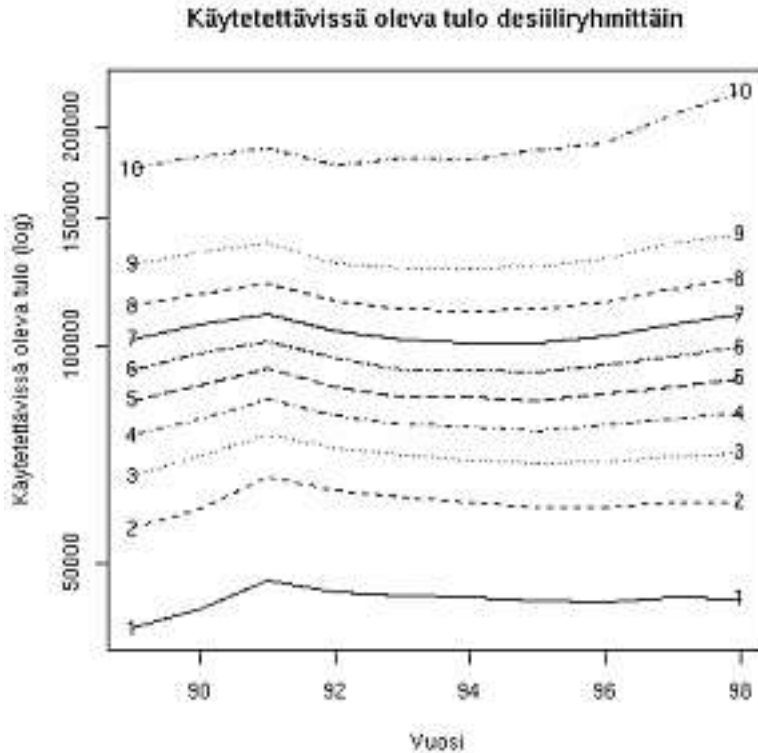
erot näyttäisivät kasvaneen, vaan eivät Tanskassa. Suomesta LIS-aineistossa on tietoa 1980-luvun puolivälistä 1990-luvun puoliväliin eikä Suomen kehitys näytä kansainvälisen aineiston valossa kovin dramaattiselta.

Suomella onkin tasa-arvoisen yhteiskunnan maine. 1990-luvun alussa julkaistussa, syystä kuuluisassa OECD maita koskeneessa ja kyseisen järjestön tilaamassa tutkimuksessa (Atkinson et al., 1995) todettiin Suomella olevan tutkituista maista tasaisin tulonjako. Vaikka kärkisija voi riippua valituista kriteereistä, tarkasteluvedosta ja satunnaisista eroista, on Suomi kuitenkin selvästi niiden neljän-viiden maan joukossa, jolla ainakin ennen viime vuosikymmenen puoltaväliä oli pienimmät tuloerot. Tar-

kasteltaessa vielä erityisesti pienituloisuutta osoittautuu, että Suomi kuuluu maihin, joissa pienituloisuudessa määriteltyä köyhyyttä esiintyy hyvin vähän (Jäntti & Danziger, 2000).

Sikäli kuin mahdollisuuksien tasa-arvosta on evidenssiä, sen voi sanoa korreloivan positiivisesti pikemmin kuin negatiivisesti tulonjaon tasaisuuden kanssa. Sukupolvien sisäinen ja niiden välinen liikkuvuus on Pohjoismaissa suurta ja lasten köyhyys vähäistä verrattuna suurten tuloerojen maihin. (Aaberge et al., 1999; Björklund & Jäntti, 2000; Bradbury & Jäntti, 1999)

Suomen osalta arvio tulonjaon kehityksestä kuitenkin muuttuu olennaisesti, kun tarkastellaan koko 1990-luvun kehitystä. Tuloerot

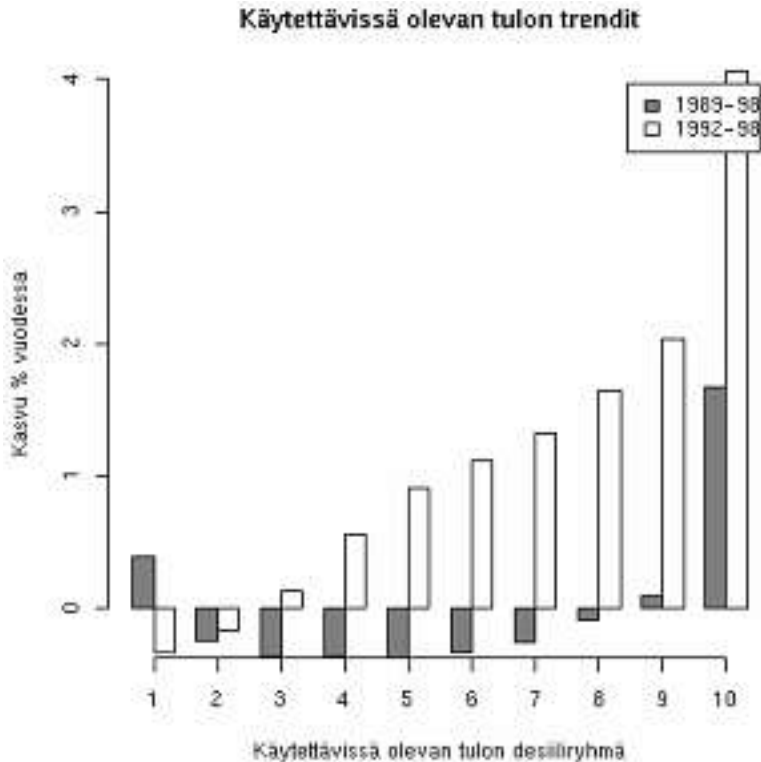
Kuva 2. Tulonjaon kehitys Suomessa. (Lähteenä arviot Tulonjakotilaston mikroaineistosta 1989–1998).

ovatkin kasvaneet dramaattisesti ja ovat korkeammalla nyt kuin kertaakaan vuoden 1971 jälkeen.

On syytä oikoa eräs pitkän aikavälin tulonjaon muutoksiin liittyvä harhakäsitys, jonka mukaan Suomen tuloerojen havaittu kaventuminen vuoden 1966 jälkeen aina 1980-luvun loppuun asti on jo aiemmin alkaneen trendin loppupää. Vuodesta 1950 lähtien tuloerot, ainakin veronalaisessa tuloissa per tulonsaaja mitattuna, itse asiassa kasvoivat voimakkaasti 1960-luvun loppuun asti. Hannu Uusitalon (1989) ja muiden hyvin dokumentoima kehitys 1960-luvun lopusta lähtien mittaakin siis

jakson alussa huippunsa saavuttaneen kehityksen jälkeen toteutunutta käänteistä trendiä.

Tarkasteltaessa keskituloja tulonsaajakymmenyksittäin muodostuu selkeämpi kuva siitä, miten suuria muutoksia Suomessa on viime vuosina nähty. Vuosina 1989–91 ripeä talouskasvu kasvatti kaikkien tuloja ja ensimmäisinä lamavuosina kaikkien ryhmien keskitulot laskevat. Sen jälkeen alkoi nopea hajonnan kasvu, jonka seurauksena ylin tulokymmenes erkani muista tulonsaajaryhmistä kovaa vauhtia. Käytettävissä olevan tulon kasvu oli vuosina 1992–98 keskimäärin vähän alle prosentin vuodessa. Alimman tulonsaajakymmenyksen tulot laski-

Kuva 3. Käytettävissä olevan tulon keskimääräinen kasvu desiliiryhmittäin Suomessa. (Lähteenä arviot Tulonjakotilaston mikroaineistosta 1989–1998).

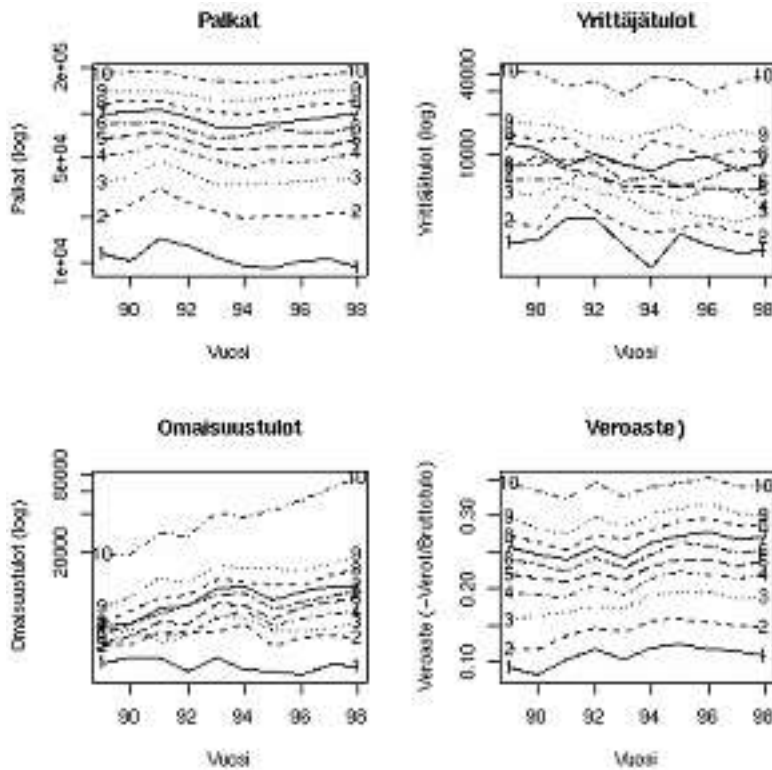
vat noina vuosina kun taas ylimmän tulonsaajakymmenyksen tulot nousivat peräti 4 prosenttia vuodessa.

4. Miksi tuloerot ovat kasvaneet?

Tämän hetkiset tietomme ja tämän esityksen aikaan eivät mahdollista kattavan kuvan muodostamista siitä, mistä syystä tuloerot ovat monessa vaan ei joka maassa voimakkaassa kasvussa. Mielenkiintoisimpia ajatuksia on mielestäni esittänyt Tony Atkinson, jonka tarinaan liittyy monimuotoinen yhteiskunnallisen normiston muutos tuloeroja sallivampaan suun-

taan. Suomenkaan osalta emme voi tässä vaiheessa kuin pyrkiä luonnehtimaan tarkemmin tuloerojen muutoksia, jotta näkisimme mistä selityksiä kannattaa hakea.

Eräs työkalupakissamme oleva keino lähestyä muutosten selityksiä on tarkastella käytettävissä olevan tulon komponenttien kehitystä. Päälimmäisenä on varmaan useimpien mielessä se, että varallisuuden uudelleenjaosta sekä kasvaneesta tuotosta seuraa voimakas tuloerojen kasvu. Osin näin onkin. Omaisuustulot ovat kasvaneet voimakkaasti ja erityisen voimakkaasti ne ovat kasvaneet ylimmissä tuloluokissa. Omaisuustulojen osuus ylimmän desili-

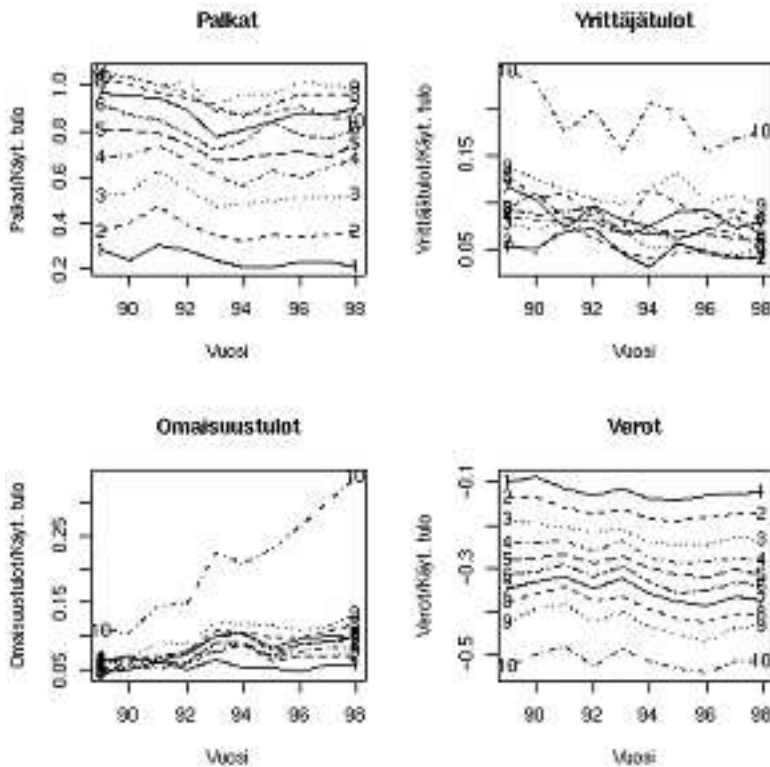

Kuva 4. Eri tulokomponenttien kehitys Suomessa. (Lähteenä arviot Tulonjakotilaston mikroaineistosta 1989–1998).

ryhmän tuloista on suorastaan räjähtänyt, ja on mennen vuosikymmenen aikana kasvanut kymmenestä prosentista kolmeenkymmeneen. Muissa ryhmissä muutos on vähemmän dramaattinen, mutta yhtä kaikki melko suuri. Funktionaalisen tulonjaon historiallisesti hyvin korkea pääomatulojen osuus ja näiden tulojen hyvin epätasainen jakauma on siis tärkeä osaselitys.

Olisi kuitenkin ennenaikaista julistaa omaisuustulot – näkemyksestä riippuen – tarinamme ainoaksi konnaksi tai sankariksi. Palkkatulot ovat suurin käytettävissä olevan tulon elementti ja niiden kehitys on osaltaan vahvista-

nut tuloerojen kasvua. Palkkatulotkin ovat eriarvoistuneet ja koska niiden painon on suuri, on niiden eriarvoisuutta kasvattava vaikutuskin suuri. Toisaalta verot ja tulonsiirrot eivät ole tuotannontekijätulojen eriarvoisuutta vähentäneet. Vaikka eri tulonsaajaryhmien veroasteissa on tapahtunut pieniä muutoksia, on tuloverorasitus noussut lähinnä keskimmaisilla tulo-ryhmillä, niilläkin vain vähän. Ylimmän desii-liryhmän veroaste on lähinnä laskenut, vaikka keskituloissa mitattuna ryhmä onkin mennyt menojaan. Muissa tuotannontekijätuloissa tapahtuneet muutokset ovat siis osaltaan vahvistaneet eriarvoistumista, kun taas julkinen sek-

Kuva 5. Tulokomponenttien osuus käytettävissä olevista tuloista Suomessa. (Lähteenä arviot Tulonjakotilaston mikroaineistosta 1989–1998).

tori ei ole kyennyt tai ollut halukas näihin muutoksiin vastaamaan.

5. Lopuksi

Tulojen hajonnan kasvu ei välttämättä ole tulkittavissa taloudellisen eriarvoisuuden kasvuna. On myös selvää, että 1990-luvun puolivälin jälkeen osa hajonnan kasvusta on suhdanneluonteista. Näistä varaumista huolimatta on kehityksestä syytä olla huolissaan. Hajonnan kasvu olisi vähintään otettava erityistarkkailuun.

Eriarvoistuminen on itsessään huolestuttavaa. 1990-luku oli suurelle osalla väestöstä me-

netetty vuosikymmen, eli reaalitytulot eivät kasvaneet juuri lainkaan. Mahdollisesti reaalitytulojen heikko kehitys on vielä tullut aliarvioiduksi, koska välillisen verotuksen suhteellisen osuuden kasvu ja muuttunut kohdentuminen on jäänyt huomiotta, kuten ovat jääneet vaille huomiota myös yleistyneet ja kohonneet julkisten palveluiden käyttäjämaksut. Ripeästi kasvanut talous on kertynyt lähinnä ylimpiin tuloisaajaryhmiin. Pidemmän päälle tämä epätaisisesti jakautunut talouskasvu voi johtaa yhteiskunnallisten konfliktien kasvuun.

Jos eriarvoisuus hidastaa kasvua ja vaikuttaa kielteisesti kansanterveyteen on meillä lisä-

syitä olla huolissamme tulonjaon kehityksestä. Tulevaa henkistä pääomaa vastaan ei edelleenkään saa lainaa eikä esimerkiksi perhetaustan vaikutuksen tulevasta kehityksestä voi sanoa mitään varmaa. Tulojen eriarvoisuudessa Suomessa ollaan siirrytty karkeasti arvioiden sille tasolle, joka vallitsi ensimmäisen öljykriisin aikoihin. Nähtäväksi jää miten kauas taakse vielä siirrymme, ja millaisia seurauksia muuttuneella tulonjaolla ja sitä tuottavilla mekanismeilla tulee olemaan. □

Kirjallisuus

- Aaberge, R., Björklund, A., Jäntti, M., Palme, M., Pedersen, P., Smith, N. & Wennemo, T. (1999), 'Income inequality and income mobility in the Scandinavian countries compared to the United States'. Unpublished manuscript, Åbo Akademi University.
- Aghion, P., Caroli, E. & García-Peñalosa, C. (1999), 'Inequality and growth: the perspective of the new growth theories', *Journal of Economic Literature* 37(4), 1615–1660.
- Allardt, E. (1981), 'Experiences from the comparative scandinavian welfare study, with a bibliography of the project', *European Journal of Political Research* 9.
- Atkinson, A. B., Rainwater, L. & Smeeding, T. M. (1995), *Income distribution in the OECD countries: the evidence from the Luxembourg Income Study*, Vol. 18 of *Social Policy Studies*, OECD, Paris.
- Benabou, R. (1996), Inequality and growth, Working Paper 146, Luxembourg Income Study, Luxembourg.
- Björklund, A. & Jäntti, M. (2000), 'Intergenerational mobility of economic status: is the United States different?', *Nordic Journal of Political Economy* 26(1), 3–32.
- Bradbury, B. & Jäntti, M. (1999), Child poverty across industrialized countries, Innocenti Occasional paper 71, UNICEF, International Child Development Centre, Florence.
- Jäntti, M. & Danziger, S. (2000), Poverty in Advanced Countries, in Anthony B Atkinson & François Bourguignon, eds, 'Handbook of Income Distribution', North-Holland, Amsterdam, chapter 10, pp. 309–378.
- Jäntti, M. (1999), 'Eriarvoisuus Suomessa ja muissa teollisuusmaissa', *Talous ja yhteiskunta* 27(3), 20–25. (In Finnish).
- Le Grand, J. (1991), Equity as an economic objective, in B. Almond & D. Hill, eds, 'Applied Philosophy: Morals and Metaphysics in Contemporary Debate', Routledge, London, chapter 17, pp. 183–195.
- Okun, A. M. (1975), *Equality and efficiency. The big tradeoff*, The Brookings Institution, Washington D.C.
- Persson, T. & Tabellini, G. (1994), 'Is inequality harmful for growth?', *The American Economic Review* 84, 600–621.
- Sen, A. K. (1997), *On Economic Inequality*, 2nd edn, Oxford University Press, Oxford.
- Smeeding, T. M., Saunders, P., Coder, J., Jenkins, S., Fritzell, J., Hagenaars, A. J. M., Hauser, R. & Wolfson, M. (1993), 'Poverty, inequality, and family living standards impacts across seven nations: The effect of noncash subsidies for health, education and housing', *The Review of Income and Wealth* pp. 229–256.
- Stiglitz, J. E. (1994), *Whither socialism?*, MIT Press, Cambridge and London.
- Uusitalo, H. (1989), *Income Distribution in Finland*, Studies No. 148, Central Statistical Office of Finland, Helsinki.
- Wilkinson, R. G. (1992), 'Income distribution and life-expectancy', *British Medical Journal* 304, 165–168.
- Wilkinson, R. G. (1996), *Unhealthy societies: the afflictions of inequality*, Routledge, London.